

Կը նրասարակուի ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ օրերը

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԱՂՋԻԿ

ՀՈՂԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Ամառնային տօթակէզ օրերու մէջ կ'ապրին, և արձակուրդի այս շրջանը դմիզ քաղաքացիներս անդործութեան կը դատապարտէ ընդհանրապէս: Գիւղացիին համար, սակայն, տեղապաշտ գործունէութեան ամիսներ են ասոնք, դաժան վաստակի տեւական ողբերգութիւններով լեցուն, առօրեայ հացին ի խնդիր, ի կենսապայքարի օրէնքին ի գոհացում: Փա՛ռք գիւղացիին, անոր կոպիտ բայց ստեղծագործ ձեռքերն են որ հողը հերկելով՝ երկրի բնութեան կը խլեն ու կը հանեն մարդկային գոյութիւնը մշտնջենաւոր մշակները, վարուժանական մեղրածոր արտայայտութեամբ:

Ակոսներու մէջ անոնք խինդ կը ցանեն, և Աստուած իրենց նախնի ակօսէն բարութիւններ կը հնձէ: Աւելցնեն հոսուն երգն անո՛նք միայն են լսած: Եզին շողիւն ի՛նչ փոյք քէ իրենց ձեռքեր կ'օծէ, և ախոռի հոս կսկայ իրենց նախնուն լողիկէն. — Նախ անոնց լայն ափին մէջ կը ծլին սերմերն համօրէն:

Աւտորիական գիւղի մը առջև կը յամենամ երկարօրէն, դիտելու համար ետեւ գեոք՝ որ այս Գանուբեան գիւղին յատուկ չէ միայն: Ամենօրեք, արեւելքի բոլոր ծագերուն վրայ հասարակապէս պատկերը նոյնն է: Գեղջուկը ամէն տեղ դատապարտուած է միեւնոյն տաժանակիր աշխատութեան: Շատ պիտի տքնի, համեմատաբար քիչ վայելելու համար: Որովհետեւ ինչ է իր վարձքը օրական 13—14 ժամ տեւող ամենի՛ր չարչարանքի մը փոխարէն: Անտեթեւեթ կենցաղ մը, ժուժկայ սնունդ մը, և յետոյ բնութեան նենգամիտ խաղէ՛րը: Չարաթոյն եղիամը, խօլ կարկուտը շատ դիւրաւ կրնան փճացրնել, օրինակի համար, ամբողջ հունձը: Փոթորիկը կարող է քանի մը վայրկեանի մէջ ծառաստանները զրկել պտուղներէ, և կամ կայծակ մը կամ հրձիգ մը յաճախ մոխրակոյտի չէ՞ն վերածել յարդէ կամ կաւարէ երգիքը: Ո՛չ, չէ կարելի այնքան նախանձելի համարել գիւղացիին կացութիւնը: Շողերու, հեւասպառ անձկութեանց, դժնեայ խաղախաղութեանց կեանքն է որ կը քաշքշէ ան: Այնուամենայնիւ ուժգնօրէն կառչած է իր կտուրին, հողի դուղներուն ու կոշտերուն: Ոչ մէկ գիւղացի մտքէն կ'անցէ արտ, անդաստան ծախելով քաղաք հաստատուել, գիւրականցիկ ու տանելի պայմաններու տակ ապրելու համար: Պատերազմին յաջորդող տնտեսական տագնապին ժամանակ Աւրոտրոյ գիւղացիներէն շատեր այդ փորձը բնիլէ վերջ գարձեալ իրենց հողին յարեցան՝ գործաւորի, ծառայի,

վարձուորի նսեմը յետադասելով իրենց աւանդական կենցաղին: Ա՛հ, հողին հետ եղբայրացման ինքնաման այս յուզիչ փաստը ո՛րքան կը յիշեցնէ ինձ այն Հելուէտիացի գաղթականները՝ որ Ամբիկայի մէջ իբրեւ կովբաժ՝ իրենց տարալուծեան կսկիծը կը սկսն, և բնաշխարհիկ սարերը կոգեկոչեն հայրենաբաղձ եղանակներով: Եւ այս վստահ եմ թէ հոսկէ Գանուբեան գաղթող խեղճ գիւղացիք ալ պիտի չկրնան աւանդական բուխերիկներու կարօտը խեղդել դիւրաւ, և անոնք ալ զէտի պապենական հորիզոններ պիտի գտնան, սիրելի գէմբերու քով, բնտանի բլուրներու և արտոտաններու կողքին, յարգի բնամոյն հողը վայելելու, մայրնի բարբառին հնչելներէն մագնիսուած, հնաւանդ խնձորովի՛ր համեմուած սեղանակցութեանց մէջ վարդազեղ խօսեցեալներու վառվառ ժպիտին ճառագայթումը վայելելու համար հողիներուն խորը:

* * *

Դաշտանկարը կը միայն ու կը վառի տնաւասիկ գեհնական ջերմակիժ արեւին տակ:

Շինականները խոր կը քաղեն իրենց տրմուխներով, արջառին ձմեռնային պաշարը ապահովելու համար: Քիչ յետոյ արտերը պիտի յորսայտուին՝ գեանախնձորը ստացուելու համար: Մօտ է նաեւ արմաթը հնձելու շրջանը: Հնձողները մանկալ կը սրեն ու գերանդի կը թուռցանեն, լեռնակուտակ որաները կը կապուին կ'ամփոփուին գաղիչներու մէջ, հուսկ ուրեմն կալոտի եղներ օրանը գէպի մարալ կը փոխադրեն: Ամռանայն ալյակիւթն ալ, Հնձաններուն մէջ կը ծփայ կարմիր աւելը յորդագել, խորհրդանշանը ցնծութեան և երանութեան:

Ի՞նչ վերապահուած է արդեօք այսքան ճիգերու և ջանքերու, և ճակատագրի մէկ չարութիւնը պիտի ոչնչացնէ՞ արդեօք այսքան դժուարացող արդիւնքներ: Ո՞վ գիտէ:

Առ այժմ գիւղացին մեծ չուրով կը տօնէ խորախորհուրդ արեւագարձը: Յունիս 24ին է որ օրերը կը սկսին կարճանալ, աշխատութեան միջոցը, տեւողութիւնը կը նուազի: Կարկառուն բարձունքներուն վրայ ոստերու կոճղեր կը բռնկցնեն յունիսի այդ հանդիսական գիշերը, և հսկայական խաղողներու վրայէն կ'ոստատեն երգով և քրքիլով արգի՛ր ու հրթիռներ ժայթքեցնելով մինչեւ երկինք:

Հողիին տօնն է ասիկա, տարբեան այս հանդրուանը՝ որ շրջան մը կը փակէ նոր մը սկսելու համար: Պալիերայի գիւղերուն մէջ ես տեսած եմ նաեւ հունձքի երգախան տօները՝ որ կենդանի մնացորդներն են հին Դեմիդրեան հանդիսութեանց:

Հողին խորհուրդը...: Մեր քրտինքովն է որ պէտք է ակօսենք զայն, մեր գնդերներով և մկաններով է որ զայն պարարտացնելով անոր արգանդէն պիտի քաղենք մեր ամենաուռը ուտեստը, ի ծննդէն մինչեւ գերեզման: Վա՛յ ծոյլերուն և զանգաղներուն: Բոլոր տնոնց՝ որոնց անօգուտ դոյութիւնը բնա մըն է և երկրի վրայ՝ արքա տուրիս՝ ինչպէս հին յոյներ կը կոչէին: Այդպիսիները գիւղերուն առջև կամ գործարաններու գէպի երկինք ժայթքող ծխաններուն առջև միայն պիտի կարենան սթափիլանպատճառ և բմունել թէ ճիգի, տանջանքի, մաշուժներու շատ սուղ գինովն է որ կը գնուի արեւի տակ ապրելու ամէն իրաւունք...:

Նոր Օր

Վ. Վ. Ս.

ՀԱՒԵՈՑԻՆ ԽՆԱՄՔԸ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԱՄՍՈՑ ՄԷՋ

Վատեակները կը սկսին ամել: Պէտք է հաւնոցներուն ծածկուած և գոց մասերը լաւ մը ծածկել յախողով և այս գործողութիւնը նորոգել՝ յարգը թրջուածին պէս, այսինքն 10—20 օր յետոյ, օգր գեղեցիկ կամ խոնաւ բլլալուն համեմատ:

Ածելու երկրորդ տարին լրացնող ամէն հաւ կը մորթուի՝ և կը ծախուի, ուրովհետեւ երրորդ տարուոյ մէջ օգուտ չկայ անկէ: Ձեռքէ հանեցէք նաեւ բոլոր այն աքաղաղիկներն զորս մինչեւ Դեկտեմբեր չէք կարող պահել ձեր հաւնոցներուն մէջ:

Նոր տեղի մը մէջ շատ մը կենդանիներ պահուելուն պատճառաւ է որ վատեակներուն և փետրափոխումը վերջացնող հաւերուն հաւկիթ ամելը կ'ուշանայ: Մնաց որ, այս խճողումներէն է որ ծրնունդ կ'առնեն նաեւ հաւնոցի կենդանիներուն հիւանդութիւնները:

ՍՏԱՅԱՆՔ.

Ֆիլասեյֆիա հրաւարակուող Ազգային Քաղաքական և Հասարակական ԿՈՌԻՆԿ Շաբաթաբերքի Օգոստ. 19ի և 26ի քիւլերը: Խմբագիր՝ Գառնիկ Գեորգեան: Տարեգիրք մէկ ու կէս ռուբլ:

Բարձր միտքն այն է որ գիտէ փորձառութիւններ քաղել այն հետաքրքիրներէն որոնք անհասցելի են հասարակ մեքերու: Ան կը տեսնէ անհասցելի ինքնակրթութիւններ, և հշտառութիւնը՝ երեւոյթներու անհետ:

Տպարանակաւ և՛որ կարգադրութիւններու պատճառաւ, Մեղուի այս և՛ յաջորդ քիւլը քաջառաքար կիրտերը կը հրաւարակուին:

ՆՈՐ ՈԳԻՆ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԵՋ

Նիւ Եօրքի մէջ գումարուած Ամերիկեան վաճառականաց ընկերակցութեան ժողովին մէջ՝ ուր 700է աւելի վաճառականներ ներկայ էին՝ ընկերակցութեան նախագահը Մր. Իսթմըն և Փենսիլվանիոյ նախկին նահանգապետ՝ Մր. Պիտլմըն ուղերձներ խօսեցան և ծանրացան երկու կարեւոր կէտերու վրայ։ Առաջինն էր թէ՛ եկած է ատեն որ առեւտրական կազմակերպութիւններ աշխատեցնել տան նախանձոտ մրցակցութեանց, և տարածեն ամէն կողմ միութեան և գործակցութեան գաղափարը։ Երկրորդ կէտն էր թէ՛ այսօր անհրաժեշտ պէտք մըն է որ ժողովուրդը վստահութիւն ունենայ առեւտրականներու վրայ, քանզի եթէ մարդիկ կորեն իրենց վստահութիւնը Ամերիկեան պիզնեսէն, Ամերիկեան իր բոլոր արժէքներովը հիմերէն կը խախտի։

Կ'արժէ որ հայ առեւտրականներ մասնաւոր ուշադրութիւն դարձնեն այս խնդրոյն։

Վաճառականութիւնն ալ ուրիշ ամէն ընկերային շարժումներու նման, բարեւրջական շրջաններէ կ'անցնի։ Կարժամանակ մը որ առեւտուրի հրապարակին վրայ տիրող ոգին մրցակցութիւնն էր, մրցակիցներու անկումին և կորուստին մէջ կը փնտռէին վաճառականներ իրենց շահն ու բարձրացումը։ Ասոր արդիւնքն էր բնականաբար զիրար հարուածել ուղղակի կամ անուղղակի, իրարու նախանձիւ և մէկ մէկու ձեռքէ հայ խել։ Թէ այս ոգին ինչ զրկանքներու և տնտեսական ստգնապններու ծնունդ տուած է, ակներև է ամէնուրեք։

Այսօր վաճառականներ կարծես յուշքին եկեր և սկսած են համոզուիլ թէ նախանձով ու կոյր մրցակցութեամբ զիրար նուաճելու ոգին անտառային բնակիչներու կը վայելէ որոնք իրարու մահուան մէջ կը գտնեն իրենց գոյութեան ապահովութիւնը։ Ասոր համար է ահա, որ վաճառականներ հիմա կը ջանան մշակել միութեան և գործակցութեան ոգին՝ այս նոր բնաշնորհով թէ մէկին շահը միւսին կորուստին մէջ չէ, այլ ընդհակառակը անոր շահին մէջն է։

Որքան կարեւոր է նաև սա նոր պիտակցութիւնն ալ որ երեւան եկած է վաճառականներու մէջ թէ առեւտրական աշխարհին առանցքը ժողովուրդին վրա տահութիւնն է, առանց որուն ամբողջ երկրին շահերը կը ցնցուին և ծանրապէս կը վտանգուին։ Աս գաղափարը բնականաբար պիտի դրդէ վաճառականները խորհելու թէ ինչ պայմաններով կարելի պիտի ըլլայ գրաւել ժողովուր-

դին վստահութիւնն, ինչ որ պիտի հարկադրէ նոր սկզբունքներու կիրառելութիւնը և նոր ոգիի մը ներմուծումը վաճառականութեան մէջ։

Յաւալի է ըսել թէ հայ վաճառականներու մեծ մասին մէջ տիրող ոգին հին նախանձոտ մրցակցութեան ոգին է։ Մտէք, օրինակի համար, գորգավաճառներու աշխարհը և հոն առեւտրական յարաբերութեան և գործունէութեան վիճակ մը կը պարզուի ձեր առջեւ որ նախանձիկ ըլլալէ շատ հեռու է։ Ամերիկեան առեւտուրի ամէն ճիւղ իր յատուկ խմբակցութիւնը, միութիւնը, եււնիքը ունի։ Մինչև անգամ ստիբլներ, դերձակներ, մուշտակադորձներ՝ ևն. ևն. ամէնն ալ ունին գործակցական ընկերութիւններն ու եււնիքներն իրենց շահերը պաշտպանելու համար, բայց հայ գորգավաճառները կարեւոր առեւտուրի մը տէրն ըլլալով՝ քառասուն տարուան միջոցին չկրցին միութիւն մը երեւան բերել իրենց առեւտուրին յառաջացմանը և շահերուն ապահովութեանը համար։ Եւ ասոր հետեւանքը եղած է որ գորգի առեւտուրը՝ որ Հայերը սկսան և Հայեւրուն ձեռքն էր զլխաւորաբար, հիմա մեծ չափով Ամերիկացիներուն ձեռքն է անցեր։

Հայ վաճառականներ պէտք չէ գոհ մնան իրենց այսօրուայ շահերովը, որ շատ ալ այնքան գոհացուցիչ չէ, այլ պէտք է որ անոնք տեսիլ (վիճրն) ունենան, ապագան տեսնելու, իրենց վաղուան շահերը ապահովելու համար։ Աս ընելու համար անհրաժեշտ որ որդեգրեն Ամերիկեան վաճառականութեան գործակցական ոգին, և կազմեն առեւտրական միութիւններ։

ՀԱՅ ՎԱՆՔԵՐԸ

ԲԵՐԱՅԻ Աղքատախնամին շէնքին բացումը տեղի ունեցաւ Ուրբաթ օր, նախագահութեամբ Տ. Արշարունի Սրբազանի և ի ներկայութեան խուռն բազմութեան։ Խաչահանգիստ կատարուեցաւ, և յետոյ պատուասիրութիւններ եղան։

ՏՕԲ. Ն. ԹԻԻԼԵԱՆ ԷՖէնտի, անդամ Ազգ. Ժողովոյ, Սեպտ. 28 թուակիր նամակով մը խնդրած է Ս. Պատրիարքէն յիշեցնել Քաղ. Ժողովին թէ, պէտք չէ Պատրիարքաւորի պիւտձէն գործադրէր ճոյն իսկ առժամաբար, առանց վաւերացնել տալու Ընդհ. Ժողովին։ Թիւրքան էՖ. կը յարէ. «Կը քրեմ հաւատալ, Ս. Հայր, թէ իբր օրինասէր Պատրիարք, ուժ կուտաք իմ այս առաջարկին և փութով կը գումարէք Ազգ. Ընդհ. Ժողովը՝ պիւտձէն վաւերացնել տալու համար»։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ Ս. Գեորգ եկեղեցւոյ վեառախնութեան քառասնամեակը կատար-

ցաւ. Ուրբաթ օր, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր, որ պատարագեց և քառուղեց։

ՊԼՔԸՐՔԷՕՅԻ Տատեան վարժարանին Տնօրէն Նազաչեան էՖ. (որ Ազգ. Ժողովին ալ Գ. Ատենապետն է) կը մնայ իր պաշտօնին մէջ, հակառակ Թաղ. Խորհրդոյ և Քաղ. Ժողովոյ որոշումներուն։ Կ'արժէ որ Ընդհ. Ժողովը, առաջին ասիլը, վայրկեան մը զբաղի իր Գիւմարին մէկ անգամին այս ընթացքով։

ՖԷՆԷՍԷԻ (Կեսարիա) Հոգեւորձովի Տ. Գրիգոր Քհ. Պետրոսեանի մասնաւոր ջանքերով և ալ մը ժողովրդեան տենդագին աշխատութեամբ նորոգուեր է տեղւոյն Աղւ. Թուրքիեան վարժարանը, որ հանդուցեալ Մ. Յովն. աղա Քէշիշեանի բարերարութեամբ 1886 ին կառուցուած հոյակապ շէնք մ'էր, բայց ժամանակի ընթացքին քայքայուած էր։ Բացման հանդէսը տեղի ունեցեր է Սեպտ. 18 ի կիր. օր, ուր Տ. Գրիգոր Քհ. բանախօսելով, ի մէջ այլոց ըսեր է. «Ֆէնէսէն երջանիկ պէտք է համարէ զինքը, դպրոցի շնորհները վայելելով. դիտեցէ որ ամբողջ Թուրքիոյ ներքին դաւաճներուն մէջ Կեսարիան ու Ֆէնէսէն կը վայելեն իրենց մէջ դպրոց պահելու պատիւը»։

Տեսուչ Պ. Ս. Գեղամ կարգացեր է վարժարանին միամեայ տեղեկագիրի, ուրկէ հասկցուեր է թէ վարժարանն ունի 223 աշակերտ, որուն 93 ը Մանկապարտէզը և 130 ը Նախակրթարանի։ Պիւտձէն է ամսական 140 ոսկի, որուն 100 ը Պոլսոյ Խնամակալութեանն և 40 ը Պատրիարքարանէն կը հոգացուին եղեր։ Էվէրէկի ու Ֆէնէսէի աշակերտներէն զատ, չըջակայ Թամարզա, Ժիւճիւն, Չօմարիւ, ինձէ սու պիւղերէն, նոյն իսկ Դոնիա-Էրէյլիէն աշակերտներ կը յաճախեն եղեր։ Վերջացող չըջանին, վարժարանն ունեցեր է 7 մանչ և 4 աղջիկ չըջանաւարտներ։

ԿԻԻԼՊԷՆԿԵԼԸ Պատրիկ և Յարութիոն հարազատք 500 ոսկի շրջեր են Կեսարիոյ Որբանոցին և խոտաոցեր են ամսական մ'ալ յատկացնել, հարկ եղած տեղեկութիւնները ստանալէ յետոյ։

Ճառել գիցող անձինք բազմաքիւ են. տրամաբանելու կարող միսքերն հազուագիւս են. գործելէ առաջ խորհիլ եւ տրամաբանել գիցող ուղեղներն ալ աւելի հազուագիւս են։

Երկու կերպ կայ հասարակաց ուշադրութիւնը գրաւելու. ինքզինքն սիրցնելով կամ ինքզինքն անելի ընելով։

Փոխանակ ուրիշներու յաջողութեանը վրայ չաւանայու, ջանանք որ մեզ ալ յաջողինք։

Մեծ մեծ խօսողին գործերը փոքր կ'ըլլան։

Քիչն արհամարհողը շատ չունեցար։

ԱՆՑԵԱԼԸ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Նստած են անոնք զէմ առ զէմ, ցած բազմոցին երկու ծայրերը, մին հակած իր կարին վրայ, միւսը գուլպայ հիւսելով, խորասուզուած խօսակցութեան մը մէջ որ կ'երկարի, կ'երկարի...

Փակուած է վարագոյրը պատուհանին սեղանին վրայ զետեղուած է լամպար մը, որուն յոյսին ներքեւ՝ պառակին կիսագէմքը կը զգենու երիտասարդական հեգնական ցոլք մը, մինչ իր զըլխուն ստուերը անհեթեթօրէն խոշոր՝ վարագոյրին վրայ կը լայննայ և կամ կը պրկուի իր շարժումներուն համաձայն:

Երկրորդ կինը որ մի քիչ աւելի երիտասարդ է, ուղղակի զէմքին կը ստանայ ճրագին լոյսը, և այդ լոյսը թոյլ կուտայ իր աչքերուն ներքեւ նշմարել՝ տակաւին շատ նոր վէրքի մը խորշոմները:

Պատէն կախուած է Աստուածածնայ մէկ պատկերը: Բազմոցին առաջ, պղնձեայ կրակարանին մէջ որուն կարմիրը կը փալիւլայ լամպարին լոյսին ներքեւ, ածուխները կը փայլին, յամբօրէն կը վերածուին մոխիրի և անուշ ջերմութիւն մը կ'արտածեն:

Երկու կիները միմեկին և կը խօսակցին: Վեց ամիս առաջ, անոնցմէ երիտասարդը կորսնցուց իր վերջին գաւալը: Առաջին օրերու ցաւագին կսկիծը մեղմացած է արդէն դողմէ ինչ, ամիսներու ընթացքին, բայց խորապէս իր դրոշմը դրած՝ անոր հիւսած զէմքին վրայ, և իր զըլխուն ցաւատանջ հակումը ցոյց կուտայ այն ահաւելի տառապանքը զոր կրեց այս որդեկորոյս մայրը:

Երկուքէն տարեցը, սեւազգեստ պառուներու այն այն սեւը՝ որ իրենց համար երիտասարդութեան սուգը ըլլալ կը թուի, — ունի քաղցր համակերպութեան երեւոյթ մը, որ իր զէմքին կուտայ ցաւագին խաղաղութեան արտայայտութիւնը անոնց՝ որոնք կը ճանչնան կեանքի ամէն դառնութիւնները և արտասուելու իսկ ոյժը չունին այլ ևս: Դրացուհի մ'է նա, որ կուգայ ամէն երեկոյ միութարեկ սգակիր մայրը, մեղմացնել անոր մեղուածութիւնը:

Կ'աշխատին անդադրում ճապուկ մատներով, եւ խօսակցութիւնը կը շարունակուի, յամբօրէն ընդհատուած լուծութիւններով: Յիշատակաց վարդարանն է որ կը քակուի և կը դառնայ գաղջ սենեակին պարզուկ ջերմութեան մէջ:

Յետահայեաց ակնարկն է Անցելոյն մէջ, այնքան քաղցր անոնց որոնք ամէն ինչ թողած են հոն, և մենիկ կը մնան ներկային մէջ: Տապանաքարեր կը

բացուին, անհետացած զէմքեր կ'ողեկուեն և մեռելներու հողիներ, արթնցած, կը թափառին սենեակին մէջ:

— Խեղճ հայրս միշտ այս խրատը կուտար ինձ...

— Իր մահուանէն երկու օր առաջ, ամուսինս կ'ըսէր ինձ...

— Ինչ քանէ մեռաւ քոյրդ:

— Ֆանտախտի տարին էր...

Եւ հին օրերը մի առ մի դուրս կուգան տարիներու խորքերէն: Երկու կիները կը բաղդատեն իրենց անցեալը, իւրաքանչիւրը կը ջանայ միւսէն աւելի դժբախտ ցոյց տալ ինքզինքը:

— Չորս գաւալ կորսնցուցի...

— Հապա ես. ինձմէ աւելի ո՞վ կրած է այդ ցաւը:

Միմեկիւն բռնեց կ'անցին երգեմն խօսակցութեան ընդ մէջէն, Աւետարանի շունչ մը որ կարծես խուսկի անոյ: Բուրում մը կը տարածէ սենեակին թախմալից մթնոլորտին մէջ:

Այսպէս ուզեք է Աստուած:

Եւ միշտ, անհետացող սիրելի զէմքի մէն մի ողեկուածէն յետոյ, իբրեւ յանկերդ մը՝ որ յոյսի ճայնով մը կը բռնկցնէ սրտի բոլոր այս մոխիրներու քրքումը: Եւ որ հաւատքի պայծառութիւնով մը կ'ոսկեղծէ դերեղմանատան մէջ այս չղջագայութեան թախմութիւնը, կը կրկնեն ժողովրդային սա պաշտելի խօսքը.

— Լոյսերո՛ւ մէջ թո՛ղ պառկի:

Լուծութիւնները կ'երկարին, մերթ ընդհատելով այս յամբ, խաղաղ, խօսակցութիւնը, իբրեւ թէ ստուերով վաղկաջուած: Այն ատեն մատներն, աւելի բուռն շարժումով մը կ'արագացնեն իրենց գործունեութիւնը կտուլին վրայ, օղակիւս (քրիստ) կերպարին վրայ: Սպասած տծուխ մը կը փայլի մոխիրներուն մէջտեղ, կայծ մը կ'արձակէ և յետոյ կը մարի:

Դուրսը՝ կը լուռի գիշերապահին հաստ ու կարծ բիրին հնչին: Սալ սյատակներուն վրայ: Թմրութիւն մը կը ծանրանայ հիմա սենեակին մթնոլորտին մէջ: Մատները պարտասած են, յիշատակներն ուժասպառ ըրած են երկու ցաւատանջ և նալ ու մաշ եղած երկու ուղեգնները: Ան որ կը կարէ, մատներն ընդարմացած զգայով, գլուխը պատին կը յենու և կը մնայ անշարժ, աչքերը փակ: Եւ պառաւ, ձեռքէն ձգելով գուլպան, գլուխը կուրծքին վրայ կը հակէ:

ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԱԵՆ

Թարգմ. Ֆրանսեհէնէ

ԱՐՄԵՆՈՒԻ ՖԷՐԱՍԵԱՆ

«ՄԵՂՈՒ»ի Տպարանին մէջ կը տպագրուին, հաշակով ու խճաւով՝ Գիթ, ամեն տեսակ Ծանուցումներ, Մահազդ, Ընկալագիր, Նամակագրութիւն, Պահաւան, Այցեգումս, Եւայլն, Եւայլն:

ԳԻՆՆԵՐԸ ԶԱՓԱՌՈՐ

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ՍԵՊՆԱԿԱՆՏԵՐԵՐ

ԵՒ

ՎԱՐԻՉՆԵՐ

Կ'ուզէ՞ք լաւ վիճակի մէջ պահել ձեր մօքօթը և ձեր պեղծիքի սպասումին վերայ 20 % խնայողութիւն մը ունենալ, գործածելէ՞ք Միքստրօլ (Mixtrol): Պէնզինի մէջ լեցուելով, գլաններու ձիւղ մասերը սահուն կ'ընէ, կը ջնջէ բոլոր նաճուխի կազմութիւնը և կ'աւելցնէ արագութիւնը: Բրիտանական Պատերազմի և Օդագնացութեան նախարարութիւններուն մէջ կը գործածուի կատարեալ յաջողութեամբ: Փորձել ընդունիլ է:

SECTIONAL VIEW OF THE FAMOUS MORRIS ENGINE

Տուփը (պէնզինի 8 պիտոնի համար) կ'արժէ միայն մէկ Թուրք ոսկի: Կը ծախուի գլխաւոր կառատուններու և ինքնաշարժի պիտոյքներու վաճառատուններուն մէջ:

Պաշտաններու համար Ընդհ. գործակալն է Վիլիթէտ տը Սէն, Սէն Բիէռ խան, Ղալաթիա:

Փոքրաքանակ կը ծախուին՝ Ամերիկեան կառաժ, նաև Բերա, Մեծ փողոց, Մօրիս Մօքօրս վաճառատունը: Թագսիմի համար մթերանոց՝ Սըրա Սէլվի, Թիւ 6: Ղալաթիա, Ֆէրմէլէճիէր, Թիւ 165:

ՎԱՅՐԱՄ ՍԻԻՉԵՆԻՃԵԱՆ

Մի՛ գնեք Օթօ, մի՛ ծախեք Օթօդ, աւանց նախապէս մեզ տեսնելու, եթէ կ'ուզես չահաւոր գործ կատարել: — Վըճարման գիւրութիւններ: — Ծախու պատրաստ դանազան քամիօններ:

Հասցե. — Բերա, Բանկալդի Համամ, Սագսի փողոց, Թիւ 1:

"SENTRY"

ԱՆԳԼԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՐԿՂ

70 Թրփական ոսկիի

"SENTRY"

Ձեր արժեթղթերը, գործարկները և դրամը ձեր տան մէջ պահեցէ՛ք, աւանց այլուէլէ կամ գողցուելէ վախնալու: Թուրքիոյ համար միակ ներկայացուցիչ՝ Վիլիթէտ Գ. տը Սէն, Սէն Բիէռ խան, Ղալաթիա: Կը վաճառուին՝ Բերա. Թագսիմ. Սըրա Սէլվի, Թիւ 9: Մեծ փողոց, «Էրէն» Սինէմային զէմ, Ժօրթ Աթանասիտէս: Ղալաթիա, Մահմուտի փողոց, Միշէլ Զէլիլ Որդիք:

դատով ձեզի, խորհուրդ չեմ տաք ձեզ որ արքունիքը
չերեւիք:

Գրգռութիւնը իր գազաթնակէտին հասած էր հրա-
յանակիրներուն և իրենց զաշնակիցներուն մէջ, և
արդէն կը խօսէին թէ արդեօք, պատժելու համար Պ.
տը Լա Դրէմայլի ծառաներուն լրբութիւնը՝ որով յար-
ձակում գործած էին թագաւորին հրացանակիրներուն
վրայ, կրակի տալու չէի՞ն ապարանքը։ Առաջարկու-
թիւնը եղած և ընդունուած էր խանդավառութեամբ
կրք բարեբաղդաբար ժամը տասն և մէկ զարկա-
ւ՝ Արդանիսն և իր ընկերները յիշեցին որ թագաւորին
պիտի ներկայտնային, և ցաւելով որ այս գորն առանց
իրենց մասնակցութեան պիտի կատարուէր, յաջողեցան
այսպէս միւսներուն զայրոյթը իջեցնել։ Բաւականա-
ցան ուրեմն քանի մը քարեր արձակելով դուռներուն
դէմ, բայց դուռները դիմացան, որով իրենք ալ յող-
նեցան։ Արդէն այս ձեռնարկին իբրեւ գլխաւորները
նկատուողները բաժնուած էին խումբէն և կը զիմէին
Պ. տը Դրէվիլի ապարանքը, որ՝ այս պայքարին արդէն
տեղեակ՝ իրենց կը սպասէր։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

ԲՐԻՆՁ

Ո՛հ մէկ սնունդ այնքան հարուստ է վերանորոգիչ տարրերով ո՛րքան բրինձը: Ծայրագոյն-Արեւելքի ժողովրդոց մէջ, բրինձը սնդառութեան հիմն է, և մինչև իսկ կը կարծեն թէ ամենօրեայ բրինձը մինակը կը բաւէ մարդ մը ապրելոցն ու համար:

Բայց բրինձներուն մէջ ալ առաւել կամ նուազ նախընտրելիներ կան: Ոչ ողորկ բրինձը, թէև ըլլայ աւելի աժան և ունենայ նուազ գեղեցիկ երևոյթ, ողորկ տեսակներէն շատ աւելի կը պարունակէ սնունդի տարրեր: Ողորկումը կորսնցնել կուտայ բրինձին պարունակած պարարտ հիւթերը, որով անոր սնունդի արժէքն ալ կը նուազի:

Կարկանդակներու պատրաստութեան համար նախընտրելի է Գարօլին բրինձի կըր հատիկը: Մոռվ կիկու համար նախընտրելի է Բսզնայի բրինձը, որուն հատիկները նուրբ են և սրածայր: Բանկունի բրինձը կը նմանի Բազնայի բրինձին:

Բրինձը, եփելէ առաջ, պէտք է քանի մը ջուր լուացուի:

ԹՈԹՈՎԱԽՈՍՈՒԹԻՆ

Թոթովախօսութիւնը արտասանութեան ժամանակ լեզուին առած մէկ անյարմար դիրքին հետեւանքն է սովորաբար: Յաճախ, զրեթէ արմատապէս կը բուժուի, եթէ ենթակայն հաստատուն կամք և յարատեւութիւն ունենայ, բոժքիւղելու համար:

Դարմանումը կը կայանայ՝ բառերու յօգաւորման մասնաւոր վարժութեան մը մէջ միայն, որ պէտք է լուրջ կերպով ի գործ դրուի, և ենթական պարաֆայս վարժութեանց բնագիտութիւնը ժամերուն՝ կատարեալ լուծութիւն պահել, դարմանումի ամբողջ շրջանին, զի մի գուցէ, ամէն օր մէկ մէկ քիչ իր սովորական ձեւով խօսելով, վարժութեանց միջոցին քաղելիք օգուտներէն մաս մը կորսնցնէ և դարմանումը ուշանայ:

Այս վարժութիւնը կը կայանան մասնաւորապէս բարձրաձայն և ծանր ծանր ընթերցումներ ընելուն մէջ, ընթերցումներ որոնց միջոցին թոթովախօսը պարտի շարունակաբար և անվատ հսկել լեզուին շարժումներուն վրայ, տրուած սկզբունքներուն համաձայն:

Շատ թոթովախօսներ յաջողած են ինքզինքնին բուժել, ծանր ծանր և խիստ յստակ խօսիլը սովորութիւն ընելով, իւրաքանչիւր վանկը զատ զատ յօգաւոր

ընելով, և լեզուն՝ կարելի եղածին չափ՝ միշտ քիմքին փակցուցած:

ԿԱԹ, ՀԱՆԿԻԹ ԵՒ ՊԱՆԻՐ

ԿԱԹ՝ գերազանցօրէն ամենակատարեալ սնունդն է: Արգարեւ, եթէ քննենք կաթը, անոր մէջ տիտի գոնենք բոլոր այն նիւթերը որոնցմէ պէտք է կազմուած ըլլայ բանաւոր սնունդում մը: Զանազան — մստակ է, կով, այծ — կաթերու քննութիւնը գրեթէ միեւնոյն արգիւնքը կուտայ:

Որպէս զի ՀԱՆԿԻԹՆ ալ կաթին չափ կատարեալ սնունդ մ'ըլլայ, միայն ջուրն է որ կը պակսի իրեն: Հաստատուած է որ, 50 կրամ հաւկիթի համալօր է 500 կրամ կաթի:

ՊԱՆԻՐ՝ բաւականաչափ կը պարունակէ բորկածնաւոր azoté նիւթեր, աղ և ճարպ, կազմելու համար բաւականաչափ սնունդ մը՝ հացով կերուած ժամանակ:

« ՄԻ ԴԱՏԷՔ »

Շատեր կը խորհին թէ անարգարութիւն կը գործուի միայն դատարաններուն մէջ՝ երբ դատաւորը սխալ վճիռ կ'արձակէ յանցաւորին դէմ, կամ գործարաններուն մէջ՝ երբ գործատէրը գործաւորին իրաւունքը կ'անտեսէ, և կամ կառավարութեանց մէջ՝ երբ գորաւորը տկարին վրայ յանիրաւի յարձակումներ կը գործէ: Եւ մտքէ իսկ չենք անցնել թէ անաւոր անարգարութիւններ կը գործուին ամէն օր, մեր տուններուն, մեր եկեղեցիներուն և մեր ընկերական թուր յարաբերութեանց մէջ, երբ յաճախ անհիմն կասկածներով դիրար կը դատենք և կը դատապարտենք:

Երգար ըլլալ և մարդոց արգարութիւն ընել ամենաբարձր առաքելութիւնն է որուն մարդ երբեք կրնայ տիրանալ, և շատ մը ուրիշ առաքելութիւններ ատոր մէջ կ'ամփոփուին արդէն: Արգար մարդը ան է որ թեթեւութեամբ, հապճեպով, միայն երեւոյթներուն նայելով, յուզման կամ կիրքի ելած պահուն՝ ուրիշ մը չդատեր, քանզի գիտէ թէ շատ դժուար է հասկնալ մարդու մը ներքին շարժառիթները, անոր մտքի վիճակը, մարմնոյն կազմը ու խառնուածքը և այն բոլոր պարագաները ու պայմանները որոնց մէջ ան այսինչ գործը ըրաւ կամ այն ինչ խօսքը բաւ. և մինչև որ ասոնք ամէնքը չգիտնայ մարդ՝ չկրնար արգարութեամբ ուրիշ մը դատել:

Ո՛րքան քիչ են արգար մարդիկ մեր մէջ որոնք հանգարտամտօրէն, լայնախոհութեամբ, համբերատար, սիրալիր և

ողջամիտ ոգով կը դիտեն մարդիկը, դէպքերը և երկիւղածօրէն կ'զգուշանան ուրիշներու նկարագիրն ու պատիւը տրատաւորելէ անարգար վճիռներով: Ասիկա ինքնագոյնութիւն, բարոյական կրթութիւն և արգարութեան սէր կը պահանջէ՝ ինչ որ դժբաղդաբար կը պակսի անոնց մէջ որ դէպքի մը անմիջական ազդեցութեան տակ, միայն մէկ կողմէն նայելով և կամ ընդէն բերան չըջած զրոյցներէ դրդուած, առանց մանրակրկիտ քննութեան մտնելու, մարդիկ անիրաւ քննադատութեանց կ'ենթարկեն:

Անարգարութեան գործած աւերները գիտէ՞ք որքան շատ են մեր մէջ: Մարդիկ կան որ դատեն ու դատապարտեն իրենց արհեստ են ըրած, կարծես ատոր համար են ծնած, և շատ դիւրութեամբ, վայրկեանապէս, առանց խղճահարելու, ամենադէտի հովեր տած կը վճեն մէկու մը բարի ըլլալը կամ չար ըլլալը, պատուաւոր ըլլալը կամ անօրժան ըլլալը, գործի մը շիտակ ըլլալը կամ սխալ ըլլալը: Եւ անմիտ ոգով մը նման որ ազատու ձեռքովը վարպետ նկարչի մը աչքով ճարտարութեամբ յօրինած նկարը կ'արշակէ, ասոնք ալ կամ անխորհուրդ դիտողութեամբ մը, կամ գիտու և դէմքի ծամածռութեամբ մը, կամ ուսի թեթեւ շարժումով մը, կամ դիտումնաւոր լուծութեամբ մը, կամ կեղծ ժպիտով մը և և կամ հպարտական բառով մը, մարդու մը տարիներու աշխատանքով և զոհողութիւններով շինած համբաւը կը խորտաւակեն մէկ վայրկեանի մէջ:

«Մի գտնէք»: Որքան դիւրին է փողոցի մը անկիւնը կեցած՝ ձեռքը դրողանք՝ սիկարն ալ բերանը՝ հանձարեղ ճարտարապետին կառուցած հոյակապ շէնքին տա ու տն մասը քննադատել — սա պատուահանք շատ խոշոր է, ատ դուռը սխալ դրուած է, սա պատն ալ ծուռ կ'երեւի, եւն: Եթէ ճարտարապետին միտքը ունենալիք և անոր ծրագիրը ամբողջութեամբը լմանէիք, այն ատեն ինքզինքդ պիտի գատապարտէիր սոխալութեանդ համար: Աս նոյն սխալը չէ՞ որ կը գործեն շատեր, երբ թերթի մը մէջ երեւցած անտոյց լուրի մը, կամ ժողովուրդին մէջ շրջած անհիմն զրոյցի մը վրայ յենլով, և կամ իրենց համար անբացատրելի երեւոյթէ մ'ազդուած, ասոր կամ անոր դէմ յարձակումներ կը գործեն, առ կամ ան ձեռնարկը, հաստատութիւնը կամ կազմակերպութիւնը ծաղրանքի և դատախառմի կ'ենթարկեն: Մարդոց դէմ անարգար վճիռ արձակել սոսկա՞նք: Արգարութեան սէրը մշակենք մեր մէջ եւ արգար ըլլանք:

(Հ. Կնչնակ)

ՔՆԱՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՊՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրքիա՝ տարեկան 250 վեցամսեայ 125 դր:
Եւրոպա՝ — 60 ֆրանք.
Ամերիկա՝ — 3 Ժոյար.

Արտոնաւեր, Խմբագիր եւ Պատասխ. Տնօրէն՝

Յ. Գ. ՓԱԼԱԿԱՇԻԱՆ

Կ.ՊՈԼԻՍ, Բերս, Գապրիսսան փողոց, թիւ 171

ՄԻԱԼ ՀԱՍԿՑՈՒԱԾ

ԱՐԺԱՆԱՊԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Զարմանալի ըմբռնումներու կը պատահինք յաճախ: Ասոնց կարգէն է արժանապատուութեան ըմբռնումը՝ եւսերու փոխ եւս մը պարագաներու մէջ: Արժանապատուութիւններ կը վիրաւորուին յաճախ, առանց հիմնական եւ յարգի պատկանելի, պարզապէս անոր համար որ արժանապատուութեան իմաստն ու էութիւնը չէ ըմբռնուած: Օրինակ, կան շատ մը մարդիկ որ սոսկ կը խօսին՝ առանց բնաւ բարոյապէս ազդուելու. բայց երբ գիրենք ստախօս կ'անուանեն, կ'ազդուին, կը զայրանան եւ կը բողոքեն: Իրենց արժանապատուութիւնը վերաւորուած է. պէտք չէ որ ուրիշներ իրենց ստախօս ըլլալը գիտնային եւ գիրենք այդ ածականով որակէին: Ուրիշ խօսով, չեն ամչնար՝ երբ սոսկ կը խօսին, բայց գիտնալով որ ստախօսութիւնը ամօքալի բան է, կը զայրանան՝ երբ, իրենց ըսելու թէ սոսկ կը խօսիմ: Սոսք խօսած ժամանակ՝ պատիւ, արժանապատուութիւնը խնդրոյ առարկայ չեն: Բայց երբ սոսք երեսին կուտաս, այն ատեն է որ կը վիրաւորուի արժանապատուութիւնը: Ասոնք բացարձակ կեղծաւորներ են նաեւ, վասն զի սոսք խօսելու են, բայց պէտք է ամէն մարդ նմանախօս կարծի գիրենք, հակառակ պարագային, պէտք է աղմուկ յարուցանեն՝ փրկելու համար իրենց խախտու հիմքերու վրայ դրուած վարկն ու պատիւը:

Ստախօսին պարագան իբրեւ օրինակ յիշեցինք: Սխալ հասկցուած արժանապատուութեան շատ օրինակներու յաճախ կը պատահինք կեանքի մէջ: Ամէն օր ականատես կ'ըլլանք

վէներու, անհամաձայնութիւններու, որոնց բուն շարժառիթը սխալ հասկըցուած արժանապատուութիւնն է:

Թաղ. Խորհրդոյ անդամ եւ օրինակի համար. ընկերները համեմատելի չեն հեղ կամ հանրային կարծիքը պատշտելարութեանդ դէմ է. եթէ արժանապատուութիւն ունիս, պէտք է շուտով հեռանաս. բայց ո՛չ, չեմ հեռանար, չեմ ուզեր հեռանալ, վասն զի չեմ ուզեր զեզ եւ ասոր համար արժանապատուութիւնդ վիրաւորեմ է. կը կարծես թէ պատշտելի մէջ հաստատ մնալով, արժանապատուութիւնդ կը փրկես: Որքան սխալ: Արժանապատուութիւնդ վրայ կուտաս ընդհակառակն, երբ կը յամառիս պատշտելարել. կը բարձրանաս՝ երբ, իբրեւ արժանաւոր պատասխան չկամութիւններու, «Կալ գիս հրաժարեալ» կ'ըսես ու կը հեռանաս:

Այս օրես Տնօրէնի մը յամառութեան զրոյցը կը պարզի բերնէ բերնէ, թերթերու մէջ արձագանգ կը գտնէ, թաղ մը կը խռովէ եւ ժողովներ կը գրադեցնէ: Պատճառը, ըստ մեզ, սխալ հասկցուած արժանապատուութիւնն է: Թաղին ներկայացուցիչ մարմինները յարմար չեն տեսներ որ իրենց Տնօրէնը՝ նոր քաշանին՝ իր պատշտելար շարունակէ: Տնօրէնին արժանապատուութիւնը կը վիրաւորուի. եւ իր արժանապատուութեան վրայ բացուած վերքը դարմանելու համար՝ կ'որոշէ պահել իր պատշտելար ամէն գնով, հակառակ ժողովներու որոշումին: Ահաւա՛ր սխալ հասկցուած արժանապատուութիւնը:

Ընդհակառակը մեծանձնութեան օրինակ պիտի հանդիսանար Պ. Տնօրէնը, եթէ իրեն դէմ չկամութեան առաջին նշաններուն իսկ՝ լէր պատշտելար: Ճշմարիտ արժանիքներ, մեծսիրտ մարդիկ այսպէս կ'ընեն: Պզտիկ մար-

դու զործ է յամառիլ մնալ, «սխալ կայ ինձ համար արժանապատուութեան խնդիր է» ըսելով: Արժանապատուութիւն փնտռող մարդը՝ իր արժանապատուութիւնը փրկելու համար՝ կը թօքափէ իր ոտներուն փոշին եւ կը հեռանայ: Արժանապատուութիւնն այսպէս կը հասկնանք մենք: Բռնի պատշտելարութեան մէջ արժանապատուութիւն կը մտնէ: Տնօրէնի մ'արժանապատուութիւնը բռնի պատշտելարելով է որ պիտի փրկուի: Ո՛վ որ «այո՛» կը պատասխանէ, կը հաստատ թէ շատ սխալ հասկցած է արժանապատուութիւնը, եւ միանգամայն անկարող է որոշելու թէ ինչպէս կարելի է փրկել զայն:

Մեր գիտցածն այս է, իր արժանապատուութեան նախանձախնդիր պատշտելարին՝ զոյժամութիւններու հանդէպ՝ ինքնին կը հրաժարի ու կը հեռանայ, փոխանակ մնալու եւ խռովութեանց տեղի տալու:

Մարդիկ, յաճախ, չեն փնտռեր արժանապատուութիւնը հո՞ն որ փնտռել պէտք է, եւ անարժէք ու անիմաստ առարկութիւններու կ'ապաւինին՝ իրենց արժանապատուութիւնն որպէս թէ փրկելու համար:

Բայց այս կերպով, իրենց լաւ իմացուած արժանապատուութիւնն է որ չարաչար կը տուէ:

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 22—Հոկտ. 7

- 29 Եւ. Սբ. Իսխանացն Սահակայ եւ Համագասպայ:
- 30 Ուր. Պահի:
- 1 Շբ. Սբ. 72 առակերտացն Ք. ի:
- 2 Կիր. Դ. զկնի հաչի:
- 3 Բւ. Ս. Փոկասու Կրպ. եւ Երանոսի հեռուողին եւ սուսփելից: Առ. Բռ. յս. Ժ. 14. ր. 20:
- 4 Գւ. Սբ. Կուսանացն Թեղի, Վառվառեայ եւ Պեղիփեայ:
- 5 Դւ. Պահի.
- 6 Եւ. Սբ. Պանդայեղին բժշկին, Երմոգայ Բն. ին եւ Եւրափեայ կուսին: Հր. Տօն Բաւութեան, որ է Զօրապ պայրամբ:

ՏՊԱԳՐ Յ. Գ. ՓԱԼԱԿԱՇԻԱՆ